

Povzetek

Immanuel Kant je v 18. stoletju filozofsko fakulteto postavil kot izpraševalko vesti preostalim temeljnim študijskim smerem na univerzah razsvetljenstva: teologiji, pravu in medicini. Vsaka izmed naštetih smeri temelji na filozofiji, ki oblikuje njihova teoretska stališča in moralo. Tudi na Slovenskem so bile humanistične študije osnova, na kateri so se gradili temelji visokega šolstva – začevši z jezuitskim kolegijem, na katerem so se leta 1704 začela tri leta trajajoča predavanja iz logike, fizike, metafizike in matematike, kakor je bila navada na drugih filozofskih fakultetah. Po razpustitvi jezuitskega reda v habsburški monarhiji leta 1773 je njihove šole prevzela država. Gre za t. i. obdobje semiuniverze z imenom Cesarsko-kraljevi licej v Ljubljani, ki pa je bilo le desetletje pozneje za nekaj let prekinjeno. V času francoske nadvlade, ko so del slovenskega ozemlja zajele novoustanovljene Ilirske province, so bile v Ljubljani ustanovljene »centralne šole«, kjer pa filozofija kot samostojna smer ni obstajala. Je pa bil po letu 1813 in propadu Ilirskih provinc obnovljen licej. Ta je omogočal absolventom filozofije prehod na druge univerze. Licej je bil po marčni revoluciji leta 1848 skoraj v celoti ukinjen, ostalo je le še bogoslovje. Zato se je začel boj za slovensko univerzo, ki je dobil zagon leta 1898, a se je težnja uresničila šele po propadu habsburške monarhije in nastanku Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tedaj se je formirala Vseučiliška komisija, ki je začela pripravljati vse za oblikovanje prve slovenske univerze. 23. julija 1919 je bila ta tudi uradno ustanovljena, že jeseni pa so se začela prva predavanja.

Akademsko leto 1919/20 se je na ljubljanski univerzi začelo s predavanjem Frana Ramovša, ki je bil eden od prvih štirih rednih profesorjev Filozofske

fakultete, tedaj razdeljene na humanistični in realistični del. Do sredine dvajsetih let so kadrovske zasedle še 13 humanističnih kateder. Razvoj fakultete se je ustavil z začetkom druge svetovne vojne, ko je italijanski okupator začel uvajati predavanja iz italijanske zgodovine in književnosti. Fakulteta se je poleti 1941 preselila v nove prostore Univerzitetne knjižnice, tri leta pozneje pa je bilo v požaru uničeno knjižno in seminarско gradivo. Leta 1944 je bil ubit dekan Fran Šturm, Anton Ocvirk, vodja univerzitetnega OF, pa je bil poslan v Dachau. Poleti 1945 je nova oblast odpustila ali upokojila nekatere profesorje, najusodnejši politični poseg pa je fakulteta doživela v petdesetih letih, ko jo je upravljal Fakultetni svet, sestavljen večinoma iz zunanjih članov, ki je presojal tudi o reelekciji predavateljev. V tem času so bili odpuščeni nekateri asistenti, po objavi svoje monografije *Geschichte der slowenischen Literatur* pa je zaradi političnih pritiskov fakulteto moral zapustiti tudi prof. Anton Slodnjak.

Leta 1961 se je fakulteta preselila v nove prostore na Aškerčevi cesti, ki so jo desetletje zatem prvič zasedli študenti. V obdobju, ki je sledilo študentskim uporom, je bila fakulteta podvržena dvema velikima reformama. Prva je bila namenjena prilagoditvi novemu samoupravnemu sistemu, po kateri je tudi fakulteta postala TOZD, medtem ko je bila druga del Zakona o usmerjenem izobraževanju, zaradi katerega so se spremenili študijski programi. Pred koncem desetletja se je fakulteta in njeni akterji vpela tudi v proces demokratizacije, hkrati pa so študenti leta 1989 ponovno zasedli fakulteto, kar je bila predvsem podpora stavkajočemu pedagoškemu kadru. V devetdesetih letih sta sledila prilagajanje novemu družbenemu sistemu in zlasti reševanje fi-

nančne in prostorske stiske, ki pa se ju ni rešila do danes. Oba problema je poglobljalo uvajanje novih potrebnih študijskih smeri, kot so bibliotekarstvo, afriške in azijske študije, prevajalstvo in druge. Poleg tega se je vztrajno večalo število vpisanih študentov. V študijskem letu 2001/2002 je število vpisanih preseglo 6500. To pa je bil tudi začetek priprav na uvedbo bolonjskega študija, ki se je na prvi stopnji začel izvajati v študijskem letu 2006/2007. Konec prvega desetletja novega tisočletja je fakulteta dočakala v globoki finančni stiski, kar se je kazalo v krčenju financiranja. Kot derivat splošnih družbenih trenj je bila tedaj fakulteta še tretjič zasedena. Kljub temu tudi po zaključku recesije fakulteta ni prejela financiranja za redno študijsko dejavnost.

Pri lažšanju težav si je pomagala s prihodki iz projektnih sredstev. Že ob koncu sedemdesetih let je bil ustanovljen Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, ki vodi eno izmed največjih raziskovalnih skupin v Sloveniji. Tudi sicer je bilo v tem času ustanovljenih še nekaj drugih centrov: Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, v začetku osemdesetih let pa še Center za pedagoško usposabljanje in Center za študij ob delu, ki pa je kmalu prenehal z delovanjem. Ta del študija se je nato spremenil v današnji izredni študij. Fakulteta ima drugo največjo knjižnico v Sloveniji, Osrednjo humanistično knjižnico, ki še vedno deluje po specializiranih področjih.